

מסורת הש"ס

א) [נכת"י: שיעד], ב) שמות כא: א) פנהדרין נב: ד) [נכת"י טוסף: אדם לבנו קטן], ט) [נימנות סח ע"א], ו) [נכת"י טוסף: ויאלמו ביאה], ז) [נכת"י דאמר], ח) [נכת"י: ואין], ט) [נכת"י: אבינו, וכ"ל (ס"ד: יעב"ן)], י) [נא"ל לרעה: (רש"י)], יא) לקמן מה, יב) [נכת"י טוסף: שיער], יג) [נכת"י: והוא ליה הלוה והוא גופא משכון והוא], יד) [נכת קל ע"א], טו) [נכת"י: וכו"ה במוס' ויאלמו, וכו"ה במוס' פסחים], יז) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], יח) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], יט) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כ) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כא) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כב) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כג) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כד) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים], כה) [נכת"י: וכו"ה במוס' פסחים].

תורה אור השלם

1. ראש אשר יאמר את אשת איש אשר יאמר את אשת רעהו מות יומת הבאף והבאפת:

2. אם רעה בעיני אדניך אשר לו יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למקרה בבגדו קה: שומות ח

גליון הש"ס

גב' תרתי מה שם קאמר: כעין זה בינה דף ד' ע"א כגא מניעא דף י"ד ע"א: שם מועת דידה: עין לעל דף ה' ע"א מוס' ד"ה שכן יסמן עכ"ל:

הנהגות הב"ח

א) ראש ד"ה אומר וכו' דין הוא שמוכח בשורר שאינו וכו' כדמשמע בפי' התקבל דפריך:

מוסף רש"י

מעות לקדושין ניתנו. מעות הראשונות שקבל האב משפחה זה הקונה לשם קדושין קבלם שאם ירצה לקדשה שמתקדש במוס' מעות (רש"י על הדר"ק), פרט לאשת קטן. אשמועינן דקטן אין לו קדושין (סנהדרין ב:). מעות הראשונות לאו לקדושין ניתנו. מעות הראשונות שמקבל על המכירה לא לקדושין ניתנו אלא לשפחות ועוד שמוס' בה מחמת שפחות פירוטם פעולה שיש לו עליה הוא בלא ולא ע"י אביה (לקמן ח:).

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מי שאני כיון דנישואין דאורייתא נינהו נפקא לגמרי מרשותיה: **ולרב נחמן דאמר**. לקמן לר' יוסי בר' יהודה נמי במעות הראשונות היא מתקדשת דקידושין דאב נינהו במאי מוקי לה ואפילו אירוסין עושה היכי דער מוצין לה: **מוקי לה כרבי אליעזר** גרסינן: **דאמר**

לשפחות אחר שפחות כו'. דקדריש כיון שגדד זה. ועד השתא מהדרין לאוקמה דלא כרבי אליעזר משום דשמותי האוּס: **אמאי ממעט ליה קרא**. הואיל ולימא: **ספשוט דמייעד**. ומיהו מיעטה קרא ממיתה: **דמדאוריית' חויא ליה**. כלומר זקוקה לו בזאתהּם ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה כדמתן (מדה דף מה). בן תשע שצא על יבמתו קנאה: **פרסי**. הא חד הוא כיון דאין יעוד אלא מדעת פשיטא דאין יעוד אלא בגדול: **שליך ליעדה** גרסי': **הוא סני לה והוא אמר לה**. הוא תני למתניתין והוא אמר זה מנפשיה. **והאי טעמא דהאי נריך ליעדה רבי יוסי ברבי יהודה** היא דאמר מעות הראשונות שקבל האב לאו לקידושין ניתנו ואין יעוד אלא בפרוטה שעליה לפיכך אין דעת האב בהן מתמילה ואם אינו מודיעה שמקבל עליה אין כאן קידושין: **לקידושין ניסגו**. ונפקא מינה דהוה ליה מכר את בתו לאישות ואם יעדה ונתאמרלה שוב אין מוכרה לשפחות לרבי עקיבא: **שאני הכא**. דכתי' לשון יעדה למידרשה לשון דיעה: **יעדה והפדה**. ואין יעידה אלא נמקוס פדייה שאם בלא ליעדה בסוף שש נריך שיהא שהות ביום שאם תבוא לתשכון גרעונה דיהא עליה גרעון של פרוטה: **מעוט הראשונות לאו לקידושין ניסגו**. דאי קבל אב ע"מ להמייעד וקידושי יעוד תלוין בלא אף על גב דליכא שהות נמי כיון דאמר בתוך שש תמייעד לי הוה ליה יעוד למפרע משעת מכירה: וכו'

ברבי יהודה אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת אלמא קסבר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו רב נחמן בר יצחק אמר יאפילו תימא לקידושין ניתנו שאני הכא דאמר רחמנא והפדה: אמר רבא אמר רב נחמן יאומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין מדרבי יוסי ברבי יהודה לאו אמר רבי יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו וכי משייר בה שוה פרוטה הוו קידושי הכא נמי ל"ש ואמר רבא א"ר נחמן בהמקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי ברבי יהודה לאו אמר רבי יוסי ברבי יהודה מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו **האי הלואה היא והיא גופא משכון היא** וכו'

אלא ע"כ המכירה חשובה כאילו אמר אביה לבת המקדשי ביעוד א"כ המכירה נמי תחשב כאילו אמר למקדש וי"ל דלא הוי לא כאומר לו ולא כאומר לה אלא הכי מוכיח ע"כ קטנה יש לה יד לקבל קידושין מדאשכחן גבי יעוד דאמר רחמנא שמייעד על ידי עצמה שאם לא היה מועיל בעלמא כשנותן לה רשות להתקדש מדעת ע"י עצמה לא היה אומר הכתוב שהיה מועיל לענין יעוד וא"ת היאך היא מתקדשת באומר לה צאי וקבלי קידושין והלא קטן לית ליה זכייה מן התורה כדמשמע פ"ק דב"מ (דף יג.) דקטנה אין לה יד לזכות בעצמה ואמרין דמליאת הקטן **א**) לר' יוסי אין זו גזל גמור אלא מדבריהם בשלמא גבי יעוד דהתם דין הוא שמוכה **א**) בשאר שאינו אלא מחילת שיעבוד בעלמא וי"ל בדעת אחרת מקנה לה יש לה זכייה מדאורייתא כדמשמע בפי' (האומרן) [גיטין סה]. דפריך לרב חסדא דאמר אחד זה ואחד זה **א**) קונה לעצמו ואינו זוכה לאחרים מההיא דאומר אדם לעבדו ולשפחתו העבדים הליך מעות הללו ופדה מהן מעשר שני ושפחה עבדית קטנה היא ודחי בענין שאינו נקוב דרבנן מכלל שהיה רוצה להוכיח **א**) שזכה אפילו לאחרים מן התורה **ה**):

במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי בר' יהודה. אין לפרש דמיירי במשכון שלא בשעת הלוואה דקני לה מדרבי יצחקי דאם כן היה לו להביא כאן דרבי יצחק כמו שביא לעיל (דף ח:). גבי קידשה במשכון מקודשת ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה אפי' במשכון בשעת הלוואה איירי **ו**אפי' אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה ואע"פ שהמשכון בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר' ולא המקדש במשכון וא"ת כיון דמקדש בהנחת מחילת מלוה אפילו בלא משכון אמר' דמקודשת לעילא ולמה אנו צריכין ללמוד מר' יוסי וי"ל דהיכא דאיכא משכון גרוע טפי דס"ד דלא סמכה דעתה כיון שאינו מחזיר לה משכון קמ"ל מילתא דרבי יוסי דמקודשת וא"ת היכי נילף מרבי יוסי ברבי יהודה מייעוד והלא ביעוד מחזיר לה המשכון היינו גופה דהא גופה משכון היא והכא אין מחזיר לה משכון וי"ל דפשיטא ליה דאין עיקר היעוד בחזרת משכון אלא מחמת מחילת שיעבוד המלוה לחוד וי"ל לדקדק דקסבר ר' יוסי בר' יהודה דעבד עבדי אין גופו קנוי דאי גופו קנוי מה ענין זה אלל מלוה שיש עליה משכון אין כאן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנאת גופה לעצמה ומיהו י"ל דע"כ לא בהקנאת גופה שהיא קנויה לו מקדשה דאם כן איך תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקדו:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

יט.

במאי מוקי לה ברבי אליעזר. פי' בקונטרס ועד השתא מהדרין לאוקומי דלא כרבי אליעזר דשמותי הוא לפי' ר"ת דגרים הכא במאי מוקי לה כר' עקיבא ז"ל דעד השתא מהדר לאוקומי כרבי אליעזר משום* דרבנן דר' שמעון קיימי כוותיה דאמר'ם אבל לא לשפחות אחר אישות ור' שמעון נמי הכי אית ליה אלא שמוסיף עוד **א**) אבל לא **ב** לשפחות אחר שפחות:

איש פרט קטן. ואף על גב דקטן לאו בר עונשין הוא **פ**) מ"מ אינטריך קרא למעוטי דקס"ד שיהא נהרג כיון שהאשה נהרגת על ידו **א**): **ומדאורייתא חויא ליה**. פי' בקונטרס דזקוקה לו וביאתו ביאה לכל דבר וקנאה ליורשה וליטעמא לה כדמתן (מדה דף מה). בן ט' שצא על יבמתו קנאה וקשה דוח אינו אלא מדרבנן ולפוסלה מן האמין כדתנן בהאשה רבה (יבמות דף יז:). עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול אבל ליורשה ולשאר דברים לא הויא כחשמו ולכן נ"ל דמדאורייתא חויא ליה בעלמא כגון שהיה היבם גדול **ד**) וקטן זה ביאתו ביאה כלומר שאם בלא על אחת מכל עריות שבתורה מוומתים על ידו **ו**) מהו דתימא הואיל ומדאורייתא כו' כלומר אי לא האי קרא דמעטיה ה"א מדאורייתא חשובה כחשמו קמ"ל שאינו קונה אותה אלא מדרבנן כדלממין בעלמא (שם) עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול: **תרת'.** פי' בקונטרס הא בזה תליא כלומר חדא מילתא היא דכיון שאין יעוד אלא מדעת פשיטא דאין יעוד מועיל אלא בגדול שהרי קטן לא מצי לשווי שליח **א**) לקדש **ה**) וה"ר אלחנן פי' תרתי כלומר דסמרון אהדדי דרישא דאמר' אין יעוד אלא בגדול משמע אפילו שלא מדעת מהני והדר אמרינן אין יעוד אלא מדעת משמע אבל שלא מדעת לא מהני: **אומר** אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין מדר' יוסי.

תימה מאי אמתא לאשמועינן פשיטא למה לא מתקדש אפילו היה אומר תן מנה לפלוני ומתקדש בתי כך היתה מקודשת מדין ערב כלעיל (דף י.) כ"ש שאמר לבתו וכי תימא דהכא לא שייך דין ערבות דהא לא דיבר למקדש **א**) כ"ל לר' יוסי בר' יהודה דאמר דמקודשת בפרוטה אחרונה אטו נילף מינה דאם לא אמר כלום לא לבת ולא למקדש תהא מקודשת אלא ע"כ המכירה חשובה כאילו אמר למקדש וי"ל דלא הוי לא כאומר לו ולא כאומר לה אלא הכי מוכיח ע"כ קטנה יש לה יד לקבל קידושין מדאשכחן גבי יעוד דאמר רחמנא שמייעד על ידי עצמה שאם לא היה מועיל בעלמא כשנותן לה רשות להתקדש מדעת ע"י עצמה לא היה אומר הכתוב שהיה מועיל לענין יעוד וא"ת היאך היא מתקדשת באומר לה צאי וקבלי קידושין והלא קטן לית ליה זכייה מן התורה כדמשמע פ"ק דב"מ (דף יג.) דקטנה אין לה יד לזכות בעצמה ואמרין דמליאת הקטן **א**) לר' יוסי אין זו גזל גמור אלא מדבריהם בשלמא גבי יעוד דהתם דין הוא שמוכה **א**) בשאר שאינו אלא מחילת שיעבוד בעלמא וי"ל בדעת אחרת מקנה לה יש לה זכייה מדאורייתא כדמשמע בפי' (האומרן) [גיטין סה]. דפריך לרב חסדא דאמר אחד זה ואחד זה **א**) קונה לעצמו ואינו זוכה לאחרים מההיא דאומר אדם לעבדו ולשפחתו העבדים הליך מעות הללו ופדה מהן מעשר שני ושפחה עבדית קטנה היא ודחי בענין שאינו נקוב דרבנן מכלל שהיה רוצה להוכיח **א**) שזכה אפילו לאחרים מן התורה **ה**):

במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדר' יוסי בר' יהודה. אין לפרש דמיירי במשכון שלא בשעת הלוואה דקני לה מדרבי יצחקי דאם כן היה לו להביא כאן דרבי יצחק כמו שביא לעיל (דף ח:). גבי קידשה במשכון מקודשת ולעיל היה לו להביא דרבי יוסי ברבי יהודה אפי' במשכון בשעת הלוואה איירי **ו**אפי' אין מחזיר לה משכון אלא שמוחל לה את המלוה ואע"פ שהמשכון בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קאמר' ולא המקדש במשכון וא"ת כיון דמקדש בהנחת מחילת מלוה אפילו בלא משכון אמר' דמקודשת לעילא ולמה אנו צריכין ללמוד מר' יוסי וי"ל דהיכא דאיכא משכון גרוע טפי דס"ד דלא סמכה דעתה כיון שאינו מחזיר לה משכון קמ"ל מילתא דרבי יוסי דמקודשת וא"ת היכי נילף מרבי יוסי ברבי יהודה מייעוד והלא ביעוד מחזיר לה המשכון היינו גופה דהא גופה משכון היא והכא אין מחזיר לה משכון וי"ל דפשיטא ליה דאין עיקר היעוד בחזרת משכון אלא מחמת מחילת שיעבוד המלוה לחוד וי"ל לדקדק דקסבר ר' יוסי בר' יהודה דעבד עבדי אין גופו קנוי דאי גופו קנוי מה ענין זה אלל מלוה שיש עליה משכון אין כאן מלוה כלל אלא מקדשה בהקנאת גופה לעצמה ומיהו י"ל דע"כ לא בהקנאת גופה שהיא קנויה לו מקדשה דאם כן איך תקדש בלא שטר שחרור ובלא הפקדו:

משל

עין משפט ונר מצוה

קפ א מ"י פ"א מה'ל' אסורי ביאה הלכה יח:
קפה ב ג מ"י שם פ"ג הלכה א:
קפו ד מ"י פ"ד מה'ל' עבדים הלכה ז:
קפו ה ו מ"י שם הלכה ח:
קפה ז מ"י שם הל' ז:
קפט ח מ"י פ"ג מה'ל' אישות הל' יד סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ז:
קצ ט מ"י פ"ה מה'ל' אישות הל' יד סמג שם טוש"ע אה"ע סימן כח סעיף יא:

מוסף תוספות

א. דפשיטא לן שכן הלכה. מוס' בביבות לז.
ב. במוס' רש"י כתוב. אף לא. ג. דמשום קלון האשה יתחייב דומיא דבהמה הנרבעת. מוס' ערכין ג. ד. במוס' יבמות סח. ד"ה קטל הוא בנ"א. כלומר זקוקה לו. ועי' רש"י. ה. ולא הוי האי כתרתי דאמרין בעלמא שפירושו תרתי דסתין אהרדי. ריטב"א. ו. אלא לבת. מוס' הלא"ש. וערב מרברר הוא עם המלוה. אהרדי. ריטב"א. ז. שאותו כת זוכות שזכתה לו תורה בקדושי בתו יכול הוא ליתנו לה לקדש עצמה מדעתה. מוס' הלא"ש. ח. ושמועין מינה דלרב חסדא זוכה לעצמו מן העבדות. שם. י. סתם לא שגא נתן לה את המשכון ולא שגא לא נתן לה את המשכון. רשב"א. כ. אלא ודאי בשעבוד שעליה דהיינו מלוה היא מתקדשת. מוס' הלא"ש. ועי' ח"י רע"א.